

WATERPLEIN IN TIEL

Spelen van hoog naar diep

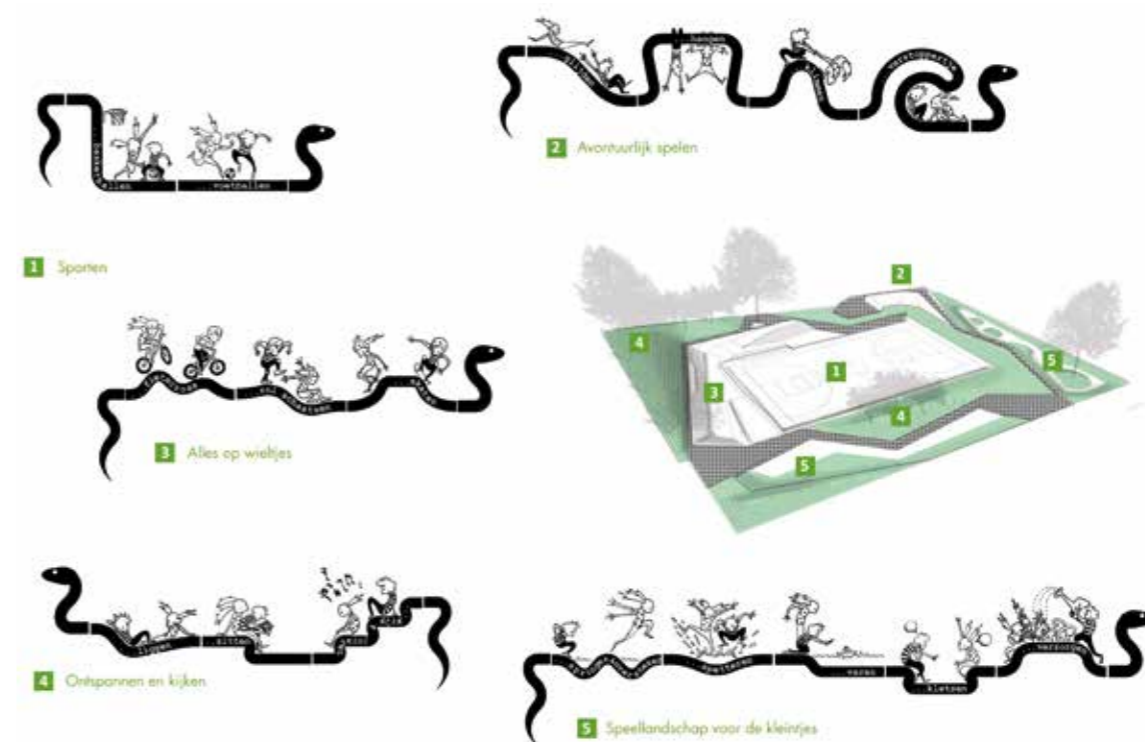
Maquette van het Waterplein in Tiel, ontworpen door De Urbanisten.

Het ontbrak de Vogelbuurt aan een aantrekkelijk buurtplein, zo vertelt Dirk van Peijpe van De Urbanisten in een interview met BuitenSpelen. In het hart van de wijk stond een school met buitenruimtes, een parkeerplaats en een oud kerkgebouw dat als feestzaal fungeerde. De gemeente Tiel nam in 2011 De Urbanisten in de arm. Dirk van Peijpe, projectleider bij De Urbanisten, vat de opdracht kort samen: "De leefbaarheid van de wijk verhogen met een aantrekkelijk buurtplein met ruimte voor groen en spelen én met ruimte voor de tijdelijke opvang van hemelwater uit de buurt. Kortom: een waterplein."

een 'slang' die als een keten van spelaanleidingen door het landschap slingert. Geen speeltoestellen dus, zo werd bij aanvang van het project besloten.

De slang, uitgevoerd in rode baksteen, begint als heuvel – de kop van de slang – en loopt met hellingen van beton naar beneden. Dit is de plek om te klimmen en te glijden. De slang mondt uit in het eerste ondiepe bassin. "Dit is een wulps landschap met groene hellingen en heuveltjes en een stenen beek," legt Van Peijpe uit. "Als dat landschap vol water staat, steken er een

'Een sportveld is een ideale voorziening voor wateropvang; je kunt veel water bergen en de randen dienen als informele tribune.'

Het landschap is zo ingedeeld dat er op ieder deel mogelijkheid tot spelen en ontspanning is.

Auteur: Reinoud Schaatsbergen

Spelen op hoogte opent een wereld van mogelijkheden, maar is dat omgekeerd ook zo? Met het waterplein in Tiel gaat ontwerp bureau De Urbanisten de diepte in en weet zo een natuurlijk speellandschap te integreren in een oplossing voor wateropvang.

De Urbanisten ontwierpen het waterplein op het Benthemplein in Rotterdam; een aantrekkelijke openbare ruimte die speelplek, ontmoetingsplaats en wateropvang

combineert. De gemeente Tiel, op zoek naar een duurzame oplossing voor de regelmatige wateroverlast in de Vogelbuurt, liet zich inspireren door het Rotterdamse voorbeeld.

Spelenderwijs door het plein

De Urbanisten maakten vervolgens eerst het stedenbouwkundig plan voor het plein en de omgeving. De omliggende straten werden voorzien van een hemelwaterriool en nieuwe bestrating, basisschool de Achtbaan kreeg een nieuw schoolgebouw op het plein en de kerk werd gesloopt om plaats te maken voor de aanleg van het waterplein. Het pleinontwerp bestaat uit vier bassins voor wateropvang én voor spelen, sporten en ontmoeten. Het plein is vormgegeven als

paar droge eilandjes bovenuit waar kinderen op kunnen springen. Als het droog is, kun je er lekker doorheen rennen of in rond hangen." Het slangenpad voert vervolgens langs een tweede bassin, dat fungeert als regentuin. Dit bassin vult zich bij regenval als eerste en is dus vaak nat. "Dit is een plek waar kinderen best vies mogen worden, het kan er modderig zijn. Ook komen er waterminnende planten te staan met stepping stones en op de randen kun je zitten." De slang gaat verder langs een dieper bassin van beton.

De slang van rode baksteen volgt een pad door een groen landschap en langs vier bassins voor wateropvang.

‘Een sportveld is een ideale voorziening voor wateropvang; je kunt veel water bergen en de randen dienen als informele tribune.’

Dit is een met Lagado Architects ontworpen plek voor “alles op wiel’tjes”. Dan komt de slang uit op een groot en diep gelegen veld waarin gesport en gespeeld kan worden. De grafiek op de bassin-vloer is samen met de kinderen van De Achtbaan gemaakt en laat diverse soorten spel toe, zoals voetbal en basketbal. “Een sportveld is een ideale voorziening voor wateropvang. Je kunt heel snel veel water bergen en je hebt altijd randen die als informele tribune dienen.”

De eerste twee bassins vullen zich regelmatig met regenwater en zijn erop gericht om kinderen in een blauwgroene omgeving te laten spelen.

De andere twee bassins zijn dieper en vullen zich pas bij zeer hevige regenval. “Bewoners waren aanvankelijk bang voor te hoog water. Maar de bassins staan alleen bij extreme regenval kort vol en dan is de maximale hoogte van het water 70 centimeter.”

Participatie met kinderen

De wens van gemeente Tiel was om een prettig, groen waterplein te creëren dat de leefbaarheid van de wijk bevordert. De Urbanisten zagen participatie dan ook als cruciaal onderdeel. “Je moet de behoefte van gebruikers kennen. Als je dat soort informatie mist, voor wie maken we het plein dan?” De Urbanisten gingen daarom de participatie aan met de kinderen van de basisschool. Een leuk en belangrijk proces, volgens Van Peijpe: “Op dat moment stond het kerkgebouw er nog te verloederen, dus iedereen zat te springen om dat nieuwe plein. Dat de kinderen konden meeden-

ken met de inrichting ervan, werd dan ook met open armen ontvangen.” Het idee van de slang werd toegelicht met een maquette. De kinderen mochten vervolgens per klas hun eigen ‘speel-slang’ knippen en plakken en het plein invullen. “We reikten wel suggesties aan die gemakkelijk een plek konden krijgen in het speellandschap, zoals klimmen, glijden, balanceren en verstoppelen,” vertelt Van Peijpe. “Alle kinderen waren super enthousiast en hebben met veel energie meegedaan.”

Multifunctionaliteit als basis

“Het ontwerpen en aanleggen van een waterplein is heel anders dan het maken van een speeltuin,” aldus van Peijpe. “Omdat er ruimte is aangelegd voor het bufferen van regenwater, is er een specifieke waterhuishoudkundige functie.” Zonder de waterbergingsfunctie zou er dan ook geen geld voor dit project zijn geweest. Het is om die reden dat naast de gemeente Tiel ook het waterschap Rivierland het project mede financiert. “Ik kan het niet vaak genoeg zeggen: iedereen die op zoek is naar financieringsmogelijkheden voor de inrichting van een plein of park doet er goed aan het ontwerp ook vanuit wateroverlast – of nog breder: het klimaat – te bekijken. Zo is er mogelijk budget beschikbaar om bijzondere dingen te doen, zoals in Tiel het geval is geweest. De echte innovatie hier is dat we op het waterplein de waterberging en de afvoer ervan als speelaanleiding in de openbare ruimte hebben vormgegeven.”

Hoe werkt het waterplein?

Het waterplein in Tiel is verbonden met het ondergrondse rioleringsstelsel voor hemelwaterafvoer. Bij regen vullen de twee ondiepe bassins zich met water van het schoolplein en het dak tot een hoogte van maximaal 30 centimeter. Dit water sijpelt vanzelf de grond in. Bij hevige regenval sluizen deze bassins overtollig water door naar de twee diepere bassins: het skatebassin en het sportveld. Deze worden gevuld met water tot een hoogte van 15 à 25 centimeter. Alleen bij extreme regenval, wat zelden voorkomt, kan het water in het sportveld tot maximaal 70 centimeter komen. Dit water wordt via ondergrondse buizen afgevoerd onder vrij verval naar de Spoorloot. Door deze verdeling staan de bassins alleen tijdelijk onder water en komt het water nooit tot gevaarlijke hoogtes.

Meer informatie over De Urbanisten en het Waterplein Tiel via urbanisten.nl.

Risico's

Het waterplein in Tiel heeft op het diepste punt een valhoogte van één meter. Hoewel hiervoor officieel geen valbescherming nodig is, bestaat de kans dat kinderen zich kunnen bezeeren. Hoe kijkt De Urbanisten hier tegen aan? “Omgaan met risico is goed voor kinderen,” aldus Dirk van Peijpe, projectleider bij De Urbanisten. “Soms krijg je een flinke smak, dat hoort er nou eenmaal bij. Dat maakt het spel spannend en uitdagend. Dat zie je ook in het Benthemplein in Rotterdam, daar gaan we wel twee meter naar beneden. De jeugd waardeert die ruimte enorm.”

Benthemplein in Rotterdam

De Urbanisten hadden met het waterplein in Rotterdam een Nederlandse primeur. Dit plein werd eind 2013 geopend en biedt de stad een ingenieus vormgegeven plein met drie bassins, waarin 1,7 miljoen water gebufferd kan worden, en gelegenheid tot sport en verblijf. Zo maken skaters gretig gebruik van de bassins en wordt het grootste bassin gebruikt om in te voetballen, voor bootcamps, theateruitvoeringen en zelfs voor een kerkdienst in de open lucht. Een uitgebreid artikel over het Benthemplein werd gepubliceerd in het juninummer van vakblad *Straatbeeld* 2014 en is gratis te lezen via: bit.ly/Straatbeeld-Benthemplein

